ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՃԱՌ Ի Ս. ՎԿԱՅՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՅՈՀԱՆՆՈՒ ՄԱՆԴԱԿՈՒՆՒՈՅ

Յովհան Մանդակունիի անունով խորագրուած այս ճառը կը գտնուի Ս. Աթոռոյս թիւ 3152 ձեռագիրին մէջ (էջ 406–8), որ երբեմն կը պատկանէր Անթէպի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին։ Ընդօրինակուած է 1384ին Կաֆայի մէջ, Դրիմ։ Յիշեալ ճառը կը կրէ գրչին ԻԴ համարաթիւը, որուն նախորդող ԻԳ գլուխը խորագրուած է. «Հրատից ամսոյ Լ. Վկայաբանութիւն Սրբոց Վարդանանց և այլոց նախարարաց և զաւրացն Հայոց որք ի Քրիստոս կատարեցան. առնուած Եղիշէ պատմիչէն (Ե. և Զ. Եղանակներ)։ Այս պարագան հիմ կու տայ ենթադրելու թէ Մանդակունիի ճառին ակնարկած վկաները Վարդանանց նահատակներն են։

Արդ երանելի սրբոց նահատակացն Քրիստոսի՝ պատգամօք կենատուին քաջալերեալք զաւրացան, և պատուիրանաւք պատուականին հաստատեալք՝ կատարեցան ինքնակամ կամաւք։

Մտին ի մրցանակն ընտրողութեան, և պատուական մահուամբ հասին ի կեանս բնական կենացն։

Սիրողական կամաւք արդարացան, և ցնծալից ուրախութեամբ մխեցան ի գասս երկնային հրեշտակացն։

Մտեալ մտաւք մտին ի գործ տէրունական տարազուն, և կենդարեր մահուամբ վճարեցին զհանդէս նահատակութեան։

Կամողական կամաւք հաւանեցուցեալ զանձինս իջանել ի հանդիսարան ընտրողութեան՝ զէտակն ունելով կենացն բնականաց։

Զոր առեալ ճախրեցին ցնծալից ուրախութեամբ, քանզի անեղութիւն միասնական Երրորդութեանն մատակարարէ նոցա լինել որդիս աջակողմեանն։

Յաջողակ ընթացիւք հասեալ ժամանեցին ի կեանս էական կենացն, յորում է հանգիստ լի ցնծութեամբ և ուրախութեամբ։

Հաւատովք զէմ եդեալ յորդորէին զանձինս անցեալք ի հանդիսի նահատակութեան՝ առ ի ժառանգելոյ զբնական կեանս անմահս շնորհօք աւուչին։

Առեալ հայեցան յաւրէնս արդարութեան, և ուրինարաւի քրտամբք մղեցին զաւրէնս մահարերս մեղացն, և անդադար աղաւթիւք լուծին զթոյնս խանձական մահուն։

Համբերութեամբ մղեցին զպատերազմ, և երկայնմտութեամբ հասին իրին, ուչ եղեալ՝ ակն ունելով կենացն յաւիտենականաց։

Կենօք զկեանս շահեցան, և մահուամբ զարքայութիւնն ժառանգեցին։

Տանջանաւք զտանջանս մաշեցին, և մահուամբ զմահ անարգեցին։

Տանջանաւք շահեցան զկեանս, և մահուամբ գնեցին զարքայութիւնն։

Արդեամբք զարդարութիւն շահեցան, և մահուամբ զարքայութիւնն ըմբռնեցին։

Արդեամբք արդարութեան անցին ի հանդիսի նահատակութեան, և իրաւամբք արդարութեան ժառանգեցին զարքայութիւնն։

Ծնչեաց ի նոսա հոգի շնորհաց, քաջալերել զնոսա ի պատերազմի նահատակութեան։

Քաջալերողք զաւրացեալք յորդորեցին ի հանդիսան նահատակութեան, զի զերկնային բարութեանցն զբարութիւնն հաւատեաւ ժառանգեսցեն։

Հաւատարիմ սրտիւ և մտերիմ մտաւք ընկեցին զինքեանս ի մրցանակն ընտրողութեան, անարգելով զմայելչութիւն զժամանակեայս և զգուցնաքեայ կենաց։

Փարեալ մատուցին արարչին իւրեանց զաչխատութիւն չարչարանացն զերկրային տանջանացս, առ ի ժառանգելոյ զերկնային բարութեանցն զերանութիւնս։

Թեթեւաթռիչք և երագահաս ժամանեցին ի կայանս բնական կենացն, կարեաւք համբերել[ց]ին կարեաց, և տանջանաւք վճարեցին ի տանջանաց։

Տանջանօք շահեցան զկենդանութիւն, և մահուամբ գնեցին զարքայութիւն։

Տանջեցան վասն արդարութեան, և մեռան վասն արքայութեան։

Մահուամբ մարմնոյ գնեցին զանմահութիւն, և կենդանութեամբ հոգւոյ ժառանգեցին զանանց կեանս։

digitised by A.R.A.R.@

Մահուամբ մարմնոյ կորեցին զկրճիմն մահաբեր մեղացն, և կենդանութեամբ հոգւոյ ժառանգեցին զերանութիւնս։

Մարմնով մեռան յերկրի, և հոգւով կենդանացան յերկինս։

Տանջանաւք մարմնոյ գնեցին զկենդանութիւն, և մահուամբ անձանց ժառանգեցին զյարութիւն։

Մահուամբ մարմնոյ սպանին զմեղս մարդասպանս, և կենդանութեամբ հոգւոյ իւրեանց զարդարեցին զյիշատակս։

Մահուամբ մարմնոյ ջնջեցին յանձանց զկոտակն անաւրէնութեան, և կենդանութեամբ հոգւոյ իւրեանց գրեցին զանձինս իւրեանց ի դպրութիւն կենաց։

Մահուամբ մարմնոյ հասին անցին ընդ համապարած ծովն ամենամեղ կենացս, և կենդանութեամբ հոգւոյն հասին ի նաւահանգիստն խաղաղութեան։

Տեսական համբերութեամբ մեռան մեղացն, և մտերմական սիրով կենդանացան արդարութեան։

Մահապգեաց տանջանաւք թաղեցան ընդ երեակս, և յուսադարդ փառաւք թաղեն ընդ ասուածս։

Պատմեցին զանձինս մահուամբ մարմնոյ, և յաւիտենից զարդարեցին զանձինս ամենաստուր հոգւոյն. և սպանին զմեղս մահաբերս սպանմամբ անձանց իւրեանց. և կենդանացուցին զկեանս կենսաբեր հոգւոյ իւրեանց։

Տանջանաւք մարմնոյ տանջեցին զմահ, և կենդանութեամբ հոգւոյ ժառանգեցին զարքայութիւն. քանզի սիրեցողացն Քրիստոսի՝ կեանք մարմնոյ արհամարհեալ են, և մահ ընթացրեալ։

Ոչ ոք գտանէ զկեանս՝ եթէ ոչ նախ մեռանիցի վասն կենաց։

Ոչ ոք պսակի աստ, եթէ ոչ լաւ աւրինացն մարտիցէ։

Դիտութեամբ հոգւոյն քննե[ցի]ն զառաջակայ կենացն զկայանս. և աշխատութեամբ մարմնոյ հասին կենացն բնակարանաց յորում է հանգիստ յի խաղաղութեամբ։

Աստեալ անարգեցին զանցական զցանկութիւնս պատրողականս, վասնզի ցնծալից յուսով էին համաստանեալք ի պատերազմի նահատակութեան. այլ աղագաւ զկարիս մարմնոյ իբրև զոչինչ համարէին.

քանզի անձամբ անձանց զանձեցին զանմահութիւն։

Ծգնազգեաց աշխատութեամբ ճնշեցին զանձինս իւրեանց, և արիւնաշիճք արամբք՝ մարտեան ընդ մեղս մահաբերս. վասն այսորիկ ինքնարաց լինէր նոցա դուռն երկնային զաւրութեանցն։

Արդ՝ ամենամեծար գովութեամբ բուռնեցին զանուշահոտութիւն ազնուականութեան սիրոյն իւրեանց, վասնզի զմիտս իւրեանց յերկինս ուղղեցին, եւ և եւ առնէին՝ վաղահասուկ լինել ի կայանս բնական կենացն։

Հաւատովք տեսին, յուսով ընթացան, սիրով հասին։ Հաւատով նուիրեցան, յուսով ընթացան, սիրով պատարագեցին։ Հաւատով մխեցան, յուսով տանջեցան, սիրով վճարեցան։ Հաւատով հաստատեցան, յուսով փորձեցան, սիրով կատարեցան։

Տեսին և սիրեցին. ցանկացան և հասին. մեռան և պսակեցան։ Արդեամբք արդարացան, իրաւամբք փառաւորեցան, և մահուամբ պսակեցան։ Անարգեցան և պատուականացան, տանջեցան և մեծարեցան։ Իմաստութեամբ ընթացան, գիտութեամբ հասին, համբերութեամբ ժառանգեցին։

Լցին զկափարճ մտաց իւրեանց իւղովն արդարութեան, և լուսաւորեցին զկանթեղ ոգւոց իւրեանց շնորհաւք Հոգւոյն Սրբոյ, և զարդարեցին զպսակս գլխոց իւրեանց մահուամբ անձանց իւրեանց։

Աւրհնութեամբն Աստուծոյ, և զաւրութեամբ Որդւոյն միածնի, և յաջողութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ, արարին զանձինս իւրեանց որդեգիրս արդարութեան, և ժառանգորդ աջոյ կողմանն։

Փառք նոցա յերկինս, և յիշատակք նոցա ի բերանս ամենայն բարեպաշտաց. քանզի արժանի յիշատակաց ընթացան. տուեալ զկեանս առժամայն՝ առին զկեանս առյաւէտ, և Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որում փառք յաւիտեանս ամէն։

Ն. ԵՊՍ. ԾՈՎԱԿԱՆ